

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

شرایط متغیر آب و هوایی در دیمزارهای سرد و معتدل دیم کشور موجب نوسان‌های زیاد تولید گندم در این مناطق می‌شود، بنابراین جستجوی راهکارهای افزایش میزان و پایداری عملکرد دانه تحت شرایط تنش بسیار ارزشمند است. تنش خشکی و سرما عوامل تاثیرگذار بر عملکرد دانه و کیفیت گندم هستند و استفاده از پتانسیل ژنتیکی ارقام جدید در جهت افزایش و پایداری تولید گندم دیم مورد توجه کارشناسان گندم است. رقم هشترود در سال زراعی ۸۰-۱۳۷۹ از طریق دورگ‌گیری بین دو لاین پیشرفته در ایستگاه تحقیقات کشاورزی دیم مراغه تولید شد.

این تلاقی به‌منظور تجمیع صفات زودرسی، وزن دانه، ارتفاع بوته، تحمل به تنش‌های سرما و خشکی در رقم جدید بود. میانگین عملکرد دانه آن ۲۳۶۷ کیلوگرم در هکتار بود. در سال زراعی ۸۸-۱۳۸۷ میانگین عملکرد دانه رقم ۲۶۱۱ کیلوگرم در هکتار بود که نسبت به رقم آذر ۲ حدود ۱۲ درصد برتری داشت. در قالب آزمایش مقایسه عملکرد پیشرفته در ایستگاههای تحقیقاتی مراغه، قاملو، زنجان، اردبیل و سرارود ارزیابی و میانگین عملکرد دانه آن در ایستگاه‌های مذکور به ترتیب ۴۳۰۷، ۲۵۵۴، ۲۱۴۹، ۷۰۳ و ۳۶۴۱ کیلوگرم در هکتار بود که نسبت به رقم آذر ۲ به ترتیب ۵، ۲، ۳۴، ۲۷ و ۳ درصد برتری داشت. رقم جدید به مدت سه سال (۹۲-۱۳۸۹) در آزمایش سازگاری و پایداری عملکرد دانه در ایستگاه‌های تحقیقاتی دیم مراغه، قاملو، زنجان، اردبیل، سرارود، شیروان و ارومیه مورد بررسی قرار گرفت. در آزمایش سازگاری میانگین عملکرد دانه رقم جدید و ارقام آذر ۲ و اوحدی در طی سه سال ارزیابی (۹۲-۱۳۸۹) به ترتیب ۲۰۳۷،

۱۹۸۸ و ۱۹۷۰ کیلوگرم در هکتار بود. بعلاوه رقم هشترود برای عملکرد دانه، پایدار تشخیص داده شده. رقم هشترود در سال زراعی ۹۲-۱۳۹۱ در شهرستان‌های مراغه و اهر از توابع استان آذربایجان شرقی به همراه تعدادی لاین در مزارع کشاورزان مورد ارزیابی قرار گرفت که میانگین عملکرد دانه رقم جدید، رقم اوحدی و آذر ۲ به ترتیب ۱۰۹۵، ۸۹۶ و ۹۵۲ کیلوگرم در هکتار بود. در سال زراعی ۹۳-۱۳۹۲ رقم جدید در شهرستان کنگاور استان کرمانشاه به همراه تعدادی لاین در مزارع کشاورزان مورد ارزیابی قرار گرفت که میانگین عملکرد دانه رقم جدید، رقم آذر ۲ و رقم ریژاو به ترتیب ۱۸۰۰، ۱۳۱۹ و ۱۳۳۲ کیلوگرم در هکتار بود که در هر دو منطقه رقم جدید نسبت به ارقام معرفی شده برتری داشت. دامنه تغییرات عملکرد دانه رقم جدید از ۵۸۳ الی ۵۷۵۰ کیلوگرم در هکتار و برای رقم آذر ۲ نیز ۴۷۱ الی ۵۶۱۲ کیلوگرم در هکتار بود که حداکثر عملکرد از ایستگاه قاملو و حداقل آن مربوط به اردبیل بود. در مجموع میانگین عملکرد دانه رقم جدید و ارقام آذر ۲ و اوحدی در کل سال‌های مورد بررسی (۹۳-۱۳۸۶) به ترتیب ۱۸۳۷، ۱۷۰۳ و ۱۶۹۸ کیلوگرم در هکتار بود که رقم جدید به ترتیب ۸ درصد نسبت به شاهد‌ها برتر بود. از مهمترین ویژگی‌های رقم جدید می‌توان به تحمل به تنش‌های خشکی، سرما، زودرسی (سه روز) و وزن هزار دانه بالا اشاره کرد. براساس نتایج تجزیه کیفی رقم جدید از نظر پارامترهای عدد زلنی، حجم نان، درصد پروتئین، حجم رسوب و شاخص گلوتن به ارقام سرداری و آذر ۲ برتری داشت. رقم جدید به دلیل دارا بودن ویژگی‌های مناسب زراعی برای معرفی جهت کاشت در مناطق سرد و معتدل سرد دیم کشور انتخاب شد.

فهرست منابع

- آمارنامه کشاورزی. ۱۳۹۲. آمارنامه کشاورزی سال ۹۱-۱۳۹۰ محصولات زراعی. وزارت جهاد کشاورزی ایران.
- روستایی، م. م، حسنیور حسنی. غ، خلیل زاده. م، کلاته. و ح، مختاریپور. ۱۳۷۹. بررسی سازگاری و پایداری عملکرد ارقام و لاینهای گندم نان در آزمایشات یکنواخت سراسری مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری دیم. موسسه تحقیقات کشاورزی دیم.
- روستایی، م. م، د. صادق زاده اهری، ه. پاشاپور و م. حسنیور حسنی. ۱۳۸۲. بررسی سازگاری و پایداری عملکرد دانه ژنوتیپ های گندم نان در مناطق سردسیر و معتدل دیم. مجله نهال و بذر، ۱۹: ۲۷۵-۲۶۳.
- روستایی، م. م، س. ک. ط. حسینیور حسینی، م. کلاته و غ. ر. خلیل زاده. ۱۳۸۳. مطالعه سازگاری و پایداری عملکرد دانه در ژنوتیپهای پیشرفته گندم نان در مناطق گرمسیر و نیمه گرمسیر دیم. مجله علوم کشاورزی ایران. جلد ۳۵، شماره ۲: ۴۳۶-۴۲۷. روستایی، م. م. ۱۳۹۲. گزارش گندم دیم. کمیته فنی گندم، وزارت جهاد کشاورزی، تهران.

عنوان : ویژگی ها و دستورالعمل زراعی گندم نان رقم هشترود

- نگارندگان:** مظفر روستایی^۱، مقصود حسنیور حسنی^۱، اسماعیل زاد حسن^۱، داود صادقزاده^۱، بهزاد صادقزاده^۱، رسول اسلامی^۲، رضا رضایی^۲، ابراهیم روحی^۱، رضا حق پرست^۱، رحمان رجبی، ملک مسعود احمدی^۱، کاظم سلیمانی^۲، غلامرضا عابدی اصل^۲، هوشنگ پاشاپور^۲ و غلامرضا خلیل زاده^۱
- ۱- اعضای هیات علمی موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور
۲- کارشناسان موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور
- تهیه شده در :** موسسه تحقیقات دیم کشور - معاونت ترویج

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

شمارگان: ۱۵۰۰

۱۳۹۵

شماره ثبت در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی
۴۸۶۲۷ به تاریخ ۹۴/۱۱/۸ می باشد

نشانی: تهران - بزرگراه شهید چمران - خیابان یمن، پلاک ۱ و ۲، معاونت ترویج،

ص. پ. ۱۱۱۳ - ۱۹۳۹۵، تلفکس: ۲۲۴۱۳۹۳۳ - ۲۱۰

دستورالعمل کاشت، داشت و برداشت رقم هشترو

- ۱- تاریخ کاشت در مناطق سرد: نیمه اول مهر و قبل از بارندگی موثر
- ۲- تاریخ کاشت در مناطق معتدل: ۱۵ مهر الی ۱۵ آبان و قبل از بارندگی موثر
- ۳- تراکم کاشت: در مناطق سرد بر اساس ۳۸۰-۳۵۰ بذر در مترمربع (۱۸۵-۱۴۵ کیلوگرم در هکتار با توجه به وزن هزاردانه) و در مناطق معتدل بر اساس ۳۵۰ دانه در مترمربع و وزن هزاردانه (۱۶۵-۱۳۵ کیلوگرم در هکتار)
- ۴- فاصله خطوط کشت: ۱۷ الی ۲۰ سانتی متر
- ۵- فرمول کودی: N60P25 استفاده شده است
- ۶- کودهای ازته (N40) و فسفات (P25) در پاییز موقع کشت باید به صورت جایگذاری در زیر بذر مصرف شوند
- ۷- در استان‌ها برای برآورد دقیق نیاز غذایی لازم است قبل از کاشت، آزمون خاک انجام گرفته و بر اساس آن میزان عناصر غذایی موجود در خاک فرمول کودی توصیه شود.
- ۸- عمق کاشت: ۴-۶ سانتی متر
- ۹- مبارزه با علف‌های هرز در مرحله انتهای پنجه‌زنی و ابتدای ساقه‌دهی انجام شود.

مزرعه گندم هشترو

میانگین عملکرد دانه هشتروود در ایستگاه‌های

تحقیقاتی (۹۳-۱۳۸۶)

رقم هشتروود	آذر ۲	اوحدی	ایستگاه
۳۰۸۸	۲۹۴۹	۲۹۹۹	مراغه
۳۲۵۱	۳۱۸۳	۲۹۹۹	قاملو
۱۷۰۷	۱۵۸۵	۱۳۳۳	زنجان
۱۲۵۸	۱۲۵۴	۱۲۲۲	اراک
۱۳۹۷	۱۳۵۵	۱۲۶۷	اردبیل
۲۱۳۲	۲۰۹۱	۱۹۳۰	سرارود
۱۴۷۷	۱۳۰۶	۱۶۴۲	شیروان
۱۱۵۷	۱۰۳۸	۹۹۴	ارومیه
۱۰۹۵	۹۵۲	۸۹۶	آنفارم آذربایجان شرقی
۱۸۰۰	۱۳۱۹	۱۳۳۲ (ریژاو)	آنفارم کرمانشاه
۱۸۳۷	۱۷۰۳	۱۶۹۸	میانگین کل